

Illustration 12: Christ, as totality, stands on globe of earth. The elements earth, air, fire and water pour into the four spherical quadrants of the material world. *Psychology and Alchemy*. Jung.

SYV-SYMBOL-METODEN

Artikel om Syv-Symbol-Metoden anvendt i praksis
redigeret 19. februar 2020 © lau laursen 2007-2020

kontakt: mail@laulaursen.com

www.7symboler.karuna.dk

Syv-Symbol-Metoden er en tegneøvelse, hvori der indgår syv specifikke arketyperiske symboler. I det færdige billedes dynamik kan man aflæse hvordan grundlæggende psykiske kræfter er konstitueret i den aktuelle livssituation. Desuden afspejles den biografiske fundering herfor, - og ikke mindst hvilke områder der umiddelbart rummer muligheder for personlig vækst og udvikling.

Denne artikel giver først en kort introduktion til Syv-Symbol-Metoden. Derefter beskrives et praktisk eksempel på anvendelse af metoden i en personlig udviklingsproces. Endelig følger nogle afrundende bemærkninger om metodens anvendelsesmuligheder og begrænsninger, samt spørgsmålet om etik i arbejdet med denne type af metoder.

Syv-Symbol-Metoden - en kreativ proces

Det område, jeg har beskæftiget mig med inden for undervisning, udvikling og kunstterapi, har primært handlet om drømme, symboler og arketyper. Hovedsagligt på et dybdepsykologisk grundlag, men i høj grad også udfra mine egne erfaringer med kreative processer som udøvende komponist og musiker. Siden jeg begyndte at undervise i symboler, arketyper og drømme i 1983, har jeg arbejdet med flere typer af tegneøvelser. Det stod tidligt klart for mig, at forskellige former for spontan, intuitiv tegning ikke alene kan afdække dybere lag i drømme og andre indre fænomener, men at de i sig selv synes at kunne forløse indsigter og indre vejledning meget lig den måde, drømme kan gøre det.

En af disse tegneøvelser er Syv-Symbol-Metoden, en tegneøvelse med 7 specifikke arketyperiske symboler. Da en detaljeret gennemgang af denne arbejdsmetode ligger udenfor rammerne af denne artikel, følger her blot en kort introduktion til metoden og hvordan den er opstået.

Baggrund

I adskillige år anvendte jeg forskellige typer af tegneteknikker, herunder bagsidetegninger, symboltegninger og frie udtryk, med enkeltpersoner såvel som i gruppesammenhæng, og havde rigtig gode erfaringer med det.

På et tidspunkt hørte jeg tilfældigvis fra en kollega ganske kort om en tegneøvelse med 7 symboler. Men den tolkning der blev refereret i forhold til symbolerne og deres indbyrdes forhold var noget uklar. Jeg valgte derfor at

omfortolke nogle af symbolerne ud fra en dybdepsykologisk synsvinkel og det indre livs dynamik i tråd med de erfaringer jeg allerede havde med de øvrige tegnemetoder.

Det er hidtil aldrig lykket mig at finde nogen litteratur eller anden info om denne tegneøvelses oprindelse, selvom den helt sikkert er blevet anvendt på andre måder og i andre sammenhænge. Man kan naturligvis læse disse tegninger på flere forskellige måder, men jeg har fra starten valgt at se dem som en slags arketyperiske drømmebilleder i et dybdepsykologisk, individuatorisk perspektiv. Alt så primært som billeder på, hvordan en dybere selvregulerende kraft i psyken til stadighed synes at arbejde henimod større balance, dynamik og helhed.

På den baggrund har jeg lige siden arbejdet med denne 7-symboltegning i forskellige sammenhænge, i grupper og med enkeltpersoner. Gennem næsten 30 år har jeg undervist i og udviklet metoden, primært på Institut for Kunstterapi i Danmark og Norge. I samme periode har jeg desuden haft lejlighed til at anvende metoden på egne kurser i Danmark og i en række andre lande.

Den metode, jeg arbejder med og underviser i, er derfor ganske enkelt og alene et resultat af mine personlige og konkrete erfaringer med øvelsen. Den er udviklet gennem mange års observationer og erfaringer ved at se på flere tusinde tegninger, og gennem personlig samtale med de mennesker der har tegnet dem. Der har således ikke været en forudfattet teori om hvordan disse symboltegninger kunne eller skulle læses, men empiri har simpelthen afsat en efterhånden ret omfattende og veldokumenteret metode.

Syv-Symbol-Metoden i praksis

I praksis foregår øvelsen sådan, at tegneren efter passende og kvalificeret forberedelse får til opgave at tegne et billede, hvori der indgår 7 specifikke arketyperiske symboler. Billedet laves/komponeres helt frit og spontant, men skal til

slut indeholde samtlige 7 symboler. Det at tegne på denne måde synes i sig selv at være en værdifuld handling, som uden videre kan føre til uddybende associationer, refleksioner og sansninger - og ikke sjældent fortsætter og videreudfolder dette sig i drømmelivet efterfølgende. Men i det færdige billedes dynamik kan man umiddelbart ret præcist aflæse hvordan grundlæggende psykiske kræfter er konstitueret i den aktuelle livssituation. Desuden afspejles aspekter af den biografiske fundering, - og ikke mindst antydes det hvilke områder der umiddelbart rummer muligheder for personlig vækst og integration.

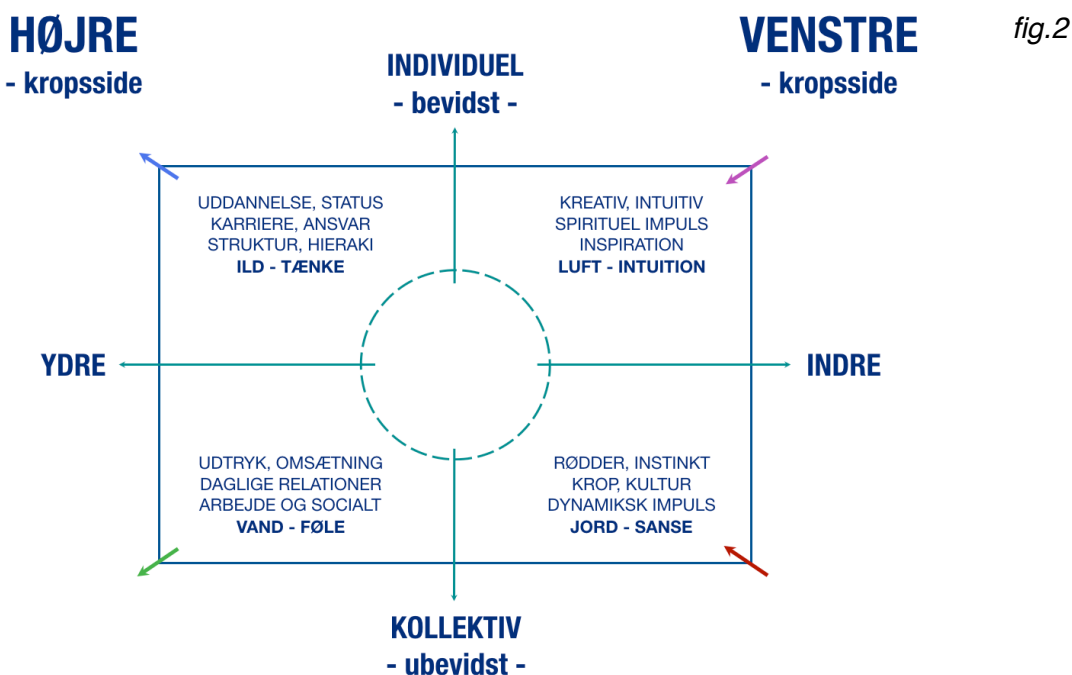
I læsningen af symbolbillederne indgår en kombination af mange discipliner og færdigheder, bl.a. en god fornemmelse for arketyper og symboler, kombinationsevne, kendskab til sammenhænge mellem krop og psyke, grafisk afkodning af billedelementernes fordeling og indbyrdes dynamik, farvernes psykologiske og energetiske symbolik, og ikke mindst (livs)erfaring og intuition. Ligesom i drømmes symbolsprog kan alt i disse symboltegninger vise sig at være betydningsfuldt. Den mindste detalje, et tal der går igen, en uanseelig grafisk variation eller en udeladelse - kan vise sig at være en afgørende og uundværlig brik, der får en dybere mening til at træde frem.

Selvom denne artikels præsentation af metoden nødvendigvis må blive kort og ufuldstændig, er det vigtigt at understrege, at disse tegninger, på trods af metodens tilsyneladende enkelhed, aldrig bør læses mekanisk og forenklet. Ikke to tegninger er ens, og man må så at sige begynde forfra hver gang. Erfaringen siger, at den specifikke nuancering af de enkelte symboler, og især forståelsen af deres indbyrdes dynamik kun viser sig ved observation af konkrete tegninger. Og da symboler som sådan ikke er entydigt positive eller negative, men kan optræde både konstruktivt og destruktivt i konteksten, er det altid nødvendigt at se tegningen i sammenhæng med tegnerens biografi og aktuelle livssituation. I hvert billede er der en fortælling, der handler om liv og eksistens - og formålet er naturligvis at få tegneren til selv at fortælle den.

Symbolnøgle og analysemodel

De 7 symboler er - i uprioriteret rækkefølge: hus, træ, sø, sol, bjerg, drage og slange. Uden her at gå ind i nogen videre kvalificering antager vi, at de 7 symboler henholdsvis refererer til: jeg/selvbillede, vækstpotentiale, moderbillede, faderbillede, ambitioner/mål, forhindringer/frygt og libido/udviklingsdrift. Når vi læser symboltegningen, ser vi bl.a. på de enkelte symbolers relative størrelse, placering i billedet og i forhold til hinanden, tegnestil, farvevalg og -styrke.

Til læsning af selve billedrummet har vi formuleret en række analysemodeller, hvoraf én er afbildet nedenfor (*fig. 2*). Læg mærke til, at højre/venstre er orienteret på samme måde som på illustration fra alkymien med Kristus og de fire elementer i mandalaform (*fig. 1*), som er afbildet i begyndelsen af denne artikel, ligesom de fysiske elementers fordeling svarer dertil. Erfaringen har vist, at disse tegningers højre/venstre orientering skal læses således, at man ser på tegningen ligesom på en person man sidder overfor, og altså ikke som et spejlbillede. Begreberne tænkning, følelse, sansning og intuition er her ikke tænkt snævert i Jung'sk forstand som personlighedstypologi, men snarere som almene psykiske grundfunktioner, som alle mennesker benytter og har en eller anden grad af kontakt med.

En sådan skematisk opstilling kan måske virke firkantet. Men for det første er denne kortlægning af billedrummet altså empirisk baseret, så at sige vokset ud af de mange tegninger og fortællinger. Og for det andet har det vist sig at være en praktisk hjælp til at orientere sig i billedet. Det bliver lettere umiddelbart at overskue og fornemme balanceforhold højre/venstre og op/ned, ligesom fordelingen af symboler i de 4 kvadranter viser sig tydeligt - og de første spor i billedets fortælling vil ofte tegne sig allerede her. Man kan bruge modellen til at få øje på vigtige strukturer og detaljer i billedet, og til at undre sig og eventuelt stille nogle relevante uddybende spørgsmål til det. Derimod kan man altså ikke bruge modellen til at drage firkantede konklusioner om noget som helst.

De syv symboler - en case

Som et eksempel på anvendelsen af metoden følger her en serie på fem 7-symbol-billeder tegnet af samme person over en periode på godt et halvt år. Tegneren er en kvinde på 49 år, herefter kaldet A. A har en passende uddannelse bag sig, er i job, har mand, børn og dejligt hus på landet. A virker som en ressourcestærk person med et rimeligt veludfoldet liv, men er stadig søgende og åben for nye udfordringer og livsmuligheder. Her er A's første tegning (*fig. 3*):

fig. 3

Vi bemærker først, at tegningen er tegnet i såkaldt *portrætperspektiv* - altså med fokus på den vertikale akse. Det betyder ofte, at udvekslingen mellem foroven og forneden aktuelt er mere i fokus end den horisontale balance mellem højre og venstre. Det forstærkes yderligere ved at billedet tydeligvis består af to helt forskellige delbilleder. Det nederste billedrum (*fig. 4*) er naturalistisk, konkret, jordnært, næsten som en uskyldig børnetegning; og umiddelbart fyldt med liv, leg og aktivitet. Det virker ved første øjekast som et godt sted at være.

fig. 4

fig. 5

Den øverste halvdel (*fig. 5*) er helt anderledes. Det øverste billedrum er mere symbolsk, arketypisk og med dramatiske undertoner, der står i skarp kontrast til den nederste tegnings umiddelbare idyl.

En grøn (papirs!)drage er tilsyneladende i gang med et blodigt angreb på en blå slange - som flyver oppe i luften; solen er påfaldende stor og gennemskinner tre monumentale bjerge - solens farve dominerer desuden hele øverste halvdel af tegningen.

Det eneste der synes at forbinde de to halvdele, er nogle mærkværdige 'drage-liner' mellem to af børnene og henholdsvis drage og slange, samt nogle symbolske forgreninger der forbinder det store træs krone forneden med de mange små træer foroven på de tre bjergtoppe.

For at gøre processen overskuelig indenfor rammen af denne artikel, vil vi begrænse os til at gennemgå den første tegning i sin helhed, og så i de øvrige tegninger derefter blot at følge et enkelt repræsentativt symbols forvandling - her **dragen**. Det skal bemærkes, at de indsigter og udlægninger der præsenteres undervejs, er resultatet af, og verificeret i, en autentisk udveksling mellem to mennesker - terapeut og klient. Det som i konteksten synes åbenlyst for det erfarne øje og den trænede bevidsthed, er ikke nødvendigvis lige så indlysende for en udenforstående betragtning.

I den første samtale om billedet siger A bl.a.: "Det virker lystigt, altså rart, det der foregår. Alle har det godt. Der er aktivitet....samtidig er de beskæftiget hver for sig, undtagen de to der taler sammen i huset. De er (alle) optaget af deres eget og alligevel samtidig ligesom med i nogetBjergene er et miljø jeg gerne ville gå ud i!"

I den videre samtale når vi frem til følgende. Selvom der er masser af aktivitet forneden, er der også et fravær - der mangler noget, som instinktivt søges i bjerglandskabet foroven. Centralt i billedet er fire børn - to som kæmper om at 'sætte' hinandens 'drager' ud af spil (en udbredt leg/sport i flere asiatiske kulturer). Barnet til højre er tydeligvis angriberen her. Barnet i midten er ved at lave et bål. I udkanten af dette felt sejler det blå barn i sin egen sø - ved nærmere kontakt føles her ensomhed. A beskriver de tre forgreninger mellem bjergene og det store træ forneden som kilder. Det som kan nære udfoldelsesmulighederne (løvtræets krone) i den personlige udvikling er således forbundet med de mange, henholdsvis 7, 8 og 9 stk. 'gamle' nåletræer på de 3 fjerne bjerge. Husets placering antyder at der, på trods af god størrelse, rummelighed og samvær, er for stor grad af tilpasning til hverdagens rutiner - for meget pligt og for lidt lyst.

Slangen anviser i disse symboltegninger som regel udviklingsretningen; hvor energien instinktivt vil forsøge at bevæge sig hen i retning af integration og helhed. På billedet her tegner der sig således ret tydeligt en energetisk forbundet linie formet som et stort "Z" - fra slangen i øverste hjørne over bjergtoppene

til solen, videre diagonalt ned gennem det centrale børnetema til huset, og derfra til træet i modsatte side nederst.

Allerede her kan man i dette tilfælde ret præcist læse, hvad den aktuelle eksistentielle problematik består i, hvordan den er forankret i biografien, og i hvilken retning det næste skridt i udviklingen kunne ligge.

I telegramstil kunne det lyde således:

Centralt tema er en selvdestruktiv konflikt mellem udfoldelse og undertrykkelse - et vigtigt projekt "faldt til jorden" på et afgørende tidspunkt i barndommen. Det handlede om selvstændighed og skabende handlekraft, at manifestere sig og lykkes ude i verden. Det er historisk knyttet til faderfiguren. Aldersperioden 7-9 år er antydnet. Tilsyneladende ingen konstruktiv balancerende udfyldning fra moderfiguren. Temaet må være grundigt (gen)aktiveret i den aktuelle livssituation; som at være fastholdt i et hjørne af tilværelsen med for lidt livsrum. Der er en instinktiv længsel imod (igen) at mærke egen kraft, og omsætte den i et mere kreativt og spirituelt udfoldet liv.

Men det afgørende er naturligvis, hvad tegneren selv kan fortælle. Idet vi bevæger os fra at tale beskrivende *om* billedet til at gå i dialog *med* det, begynder A at fortælle om sit liv.

Da hun var 7 år, drog familien til et fremmed land. Faderen havde fået job der, og familien fulgte med for at skabe sig et nyt og spændende liv der.

Det var en meget positiv oplevelse for A, som klarede sig rigtig godt og bl.a. lærte det nye sprog meget hurtigt. Af vilkårlige årsager lykkedes faderens projekt imidlertid ikke, og familien måtte efter kun ét år rejse tilbage til Danmark. A siger direkte, "Følelsen var, at vi skulle ud og besejre verdenen, - det kom vi bare aldrig til..."

Det var i sig selv "et stort tilbageslag" for A at miste den nye verden, og bedre blev det ikke af at hun p.g.a. omstændighederne måtte skifte til en anden klasse ved hjemkomsten - aldrig følte at falde til igen, og således også mistede den gamle.

Så faderen er på den ene side positivt forbundet med det kreative initiativ, men er på den anden side negativt årsag til, at det kreative initiativ må opgives og erstattes af en ufrivillig tilpasning. A genkender spontant denne problematik i sit parforhold. Hun fortæller, at hun har været sammen med sin mand siden hun var ganske ung. Ikke overraskende har hun "valgt" at leve sammen med en kunstner, og ikke overraskende har hun i for høj grad ladet hans behov fylde for meget i sit eget liv. Dette er nået til et kritisk punkt, hvor et indre behov for radikale ændringer presser sig på. Som i livet, således i tegningen.

Vi reflekterer afsluttende over, hvordan den mønsterdannende oplevelse i barndommen både rummer et reaktivt og et proaktivt aspekt. For den 8-årige A var der ikke noget valg, - at tilpasse sig var et spørgsmål om overlevelse. Men på den anden side var der jo tale om en særdeles vellykket udfoldelse af selvstændig kreativitet og forandringsevne, indtil projektet blev skudt ned af omstændigheder, som A ikke selv var herre over. For den voksne A er der måske heller ikke noget valg. Hvis hun vil (over)leve må hun nu holde op med at tilpasse sig.

Som i citatet: *det du overlever på som barn, slår dig ihjel som voksen.*

A har med andre ord brug for at genvinde tilliden til sin egen styrke og glæden og lysten til at "...gå ud og besejre verdenen." Hun har vist én gang, at hun kunne, og det følte godt. På en eller anden måde skal der blive mere plads til den følelse i A's liv igen.

I forbindelse med den første tegning har A en række natlige drømme med et gennemgående tema. A's næsten voksne datter er med flere gange, der er megen rejseaktivitet, og der er især et helt galleri af positive mandlige figurer, der alle optræder som hjælpere i forskellige sammenhænge. Der transporteres når der er brug for det, der behandles af læger på hospital, der bygges nyt m.m. Der synes altså at være fin kontinuitet med symboltegningen. Det ser ud som om, at A nu kan udvikle nogle muligheder som kvinde og menneske, som blev efterladt på et tidspunkt i biografien. Og underbevidstheden bakker op med konstruktive mandlige input i form af mobilitet, heling og nye strukturer.

Dragens forvandling i den videre proces

Som sagt vil vi nøjes med at følge og kommentere dragesymbolets forvandling i de følgende fire symboltegninger i A's serie. Dels vil det føre for vidt her at gå i dybden med hver enkelt tegning, og dels er der særligt gode grunde til at se på dragen som et repræsentativt symbol på den proces, der udfolder sig i A's liv og sideløbende viser sig i tegningerne. Den interesserede læser kan eventuelt udfra det allerede gennemgåede studere de næste tegninger på egen hånd.

En god grund til i dette tilfælde at se nærmere på dragen er, at den spiller en usædvanlig dramatisk rolle i forhold til hvad vi sædvanligvis ser i disse tegninger. Det er således yderst sjældent at se dragen være i konflikt med eller ligefrem forsøge at skade slangen.

En anden god grund er, at dragen er en særligt vigtig dynamisk figur i billedet. Erfaringen har vist, at dragen er et komplekst symbol. Dragens betydning som forhindring og frygt kan dybest set forstås som frygten for vores egen dybere kraft. Man kan sige, at dragen er fyldt med den del af min egen kraft, jeg ikke kan, vil eller tør sige ja til. Dragen kan derfor optræde både som en slags skræmmende tærskelvogter, og senere i processen som en allieret og kraftfuld hjælper. Det giver altså god mening, at drager i mange eventyr bor i dybe og fjerne bjerghuler, hvor de typisk bevogter en jomfru og en enorm skat - mens de i andre eventyr optræder som budbringere mellem forskellige verdener.

Det siger sig selv, at en papirsdrage ikke er ligeså kraftfuld og åbenbart skræmmende som et ildsprudlende urvæsen. Og dét er måske netop en del af problematikken i A's første tegning. At den indre kraft, som der er brug for i den aktuelle forandringsproces, er 'uskadeliggjort' eller skjult i en ufarlig form, der svæver et sted højt oppe. Alligevel viser kraften sig i den selvskadende aggression. Det kunne derfor være særlig interessant at se, hvordan netop dragesymbolet udvikler sig over de næste 4 tegninger (*fig. 6*). Og selvom vi ikke har taget

drømmene med her, har deres sideløbende afbildning af processen som altid været med til at korrigere og nuancere vores arbejde med tegningerne.

Her vises fra venstre til højre øverst tegning 2 og 3, og nederst tegning 4 og 5. (fig. 6)

Vedr. tegning nr. 2: dragen er nu blevet til et væsen uden lemmer, som et harmløst badedyr, men med en god kraftig rød farve - samme farve som slangen!. A siger selv, at dragen er glad. Læg mærke til hvordan huset er flyttet ind i centrum, alle symboler drejer sig omkring huset. Baggrunden er blå som søen på første tegning. Der er ingen horisont(!). Vejen forbinder fjern sol foroven med hus og videre ned i det hjørne som blev udpeget i foregående tegning. Kraftig proces og transformation i dobbelthus.

Vedr. tegning nr. 3: dragen har nu udviklet sig til et rødt fugleungelignende væsen, lidt mere levende; lidt forpjusket men står på egne ben og synger med sit eget næb. Bemærk at baggrunden nu har solens farve fra første tegning, der er igen ingen horisont. Fem ud af syv symboler ligger i samme side.

Vedr. tegning nr. 4: dragen har skiftet farve, og har for første gang en vis pondus i form af en slags søløve. Den ser venlig ud men bør nok hellere respekteres. Huset fortsætter sin udvikling, der er stadig rum at fylde. Der er nu atter en horisont på tegningen. A er særlig tilfreds med de ti nye unge birketræer - en ny begyndelse. Er der en ny vej ud i verden?

Vedr. tegning nr. 5: dragen er endelig trådt i karakter, en livsduelig drage med både ben og vinger, med krølle på halen og en god ildfuld ånde, der desuden korresponderer med solens stråler. Den foregående drages nye farve går her igen i træets stamme med rank styrke. Huset hviler solidt i midten, der er en god symmetri og tyngde i billedet. Det ser ud som om den arketyperiske intensitet, der på den første tegning var henvist til et fjernt og attråværdigt bjerglandskab, nu har lejret sig som en indre styrke, med dragen som væbner. Bjerget er nu blevet et tilgængeligt område indenfor rækkevidde med nye stier og mødesteder, - og det hviler netop der hvor huset stod til at begynde med...

Processen stopper naturligvis ikke her. Men man kan måske fornemme, at det som blev 'lovet' i den første tegning i grunden er forløst her i den femte. Det er et godt eksempel på, hvordan 7-symbolmetoden kan bruges til at formidle en konstruktiv kommunikation mellem jeget og dybere lag i psyken. Det er som om Selvet sætter sig igennem, - på een gang konfronterende og kærligt.

For A's vedkommende var der tale om en særdeles omfattende eksistentiel forandringsproces. Alle jegets sædvanlige forankringer i tilværelsen har så at sige været i spil - arbejde, økonomi, bolig og parforhold. Og i den forholdsvis korte periode, som disse fem tegninger dækker, har A gennemlevet radikale ændringer på alle disse områder. At det er gået så relativt godt som det er skyldes blandt andet nok, at der har ligget en indre nødvendighed bag, at der er tale om en rimelig robust personlighed, og at der har været et godt netværk indenfor rækkevidde, både privat og professionelt.

Eftertanke

En mere fyldestgørende udfoldelse af de erfaringer, der ligger til grund for 7-symbolmetoden, og de dybere strukturer der gradvist har vist sig over tid, må vente til en egentlig arbejdsbog om metoden. Formålet med denne artikel er at give en kort introduktion til metoden, og vise et eksempel på hvordan den kan anvendes i praksis, - fx. i terapi, selvudvikling og eksistentiel coaching.

Uanset at det er utrolig let at bede andre mennesker om at tegne de 7 symboler, så håber jeg at det med denne artikel må være indlysende, at en ansvarlig anvendelse af metoden stiller nogle etiske krav. Øvelsen kan let berøre meget personlige forhold. Elementær undervisning og supervision anbefales som udgangspunkt.

Og når tegningen er tegnet, at lade tegneren selv afgøre, på hvilket niveau der skal kommunikeres om tegningen, - at følge tegnerens egen naturlige proces i mødet med tegningen. Det er ikke en orakeløvelse hvor man kan komme med lette svar og letfærdige konklusioner.

Denne metode er primært et afsæt for en fortrolig dialog. Det kan være en indre dialog mellem forskellige niveauer af bevidsthed. Eller en dialog mellem to mennesker, - enten om billedet, med billedet eller udfra billedet.

Det er vejlederens opgave at være åben for tegnerens eget behov for at udtrykke sig; men på den anden side også at sikre sig, at vedkommende ikke fortaber sig i uproduktive projektioner.

Bag den selvkonfrontation som 7-symbolmetoden formidler synes der dybest set at være en stor venlighed og visdom. Her hviler opmærksomheden.

lau laursen
Vestjylland, august 2012